

IMPROVIZACE JAKO HRA

Netradiční využití klavírní improvizace na experimentálních večerech

ZUŠ „Žerotín“ Olomouc – Hana Švajdová

Kreativní výchova - konzervatoř Praha – sobota 28.3.2009

Improvizace je umění, které je všemi obdivováno. Zdánlivá lehkost hudebních nápadů i pohotovost prstů je dána jen nemnoha interpretům a říká se, že takřka nelze naučit, jen rozvíjet. Klavíristé mají k improvizaci velmi blízko, každý začíná přece tak, že si sedne k nástroji a nechá se okouzlovat jeho zvukem, když sáhne prsty do kláves. Ale praxe hudebních škol s tímto fenoménem brzy „zatočí“ - noty, etudy, stupnice, cvičení, sonatiny.... a kde zůstala radost z tvorby? V dnešních klavírních školách (Nová klavírní škola, Evropská klavírní škola) je přece jen pamatováno na základní výbavu improvizátora, tedy transpozice akordů a tónových řad, to je velký krok vpřed, přesto tu vzniká určité vakuuum mezi touhou dítěte tvořit, hrát podle fantazie a školními osnovami.

Pro mne, jako interpreta a hlavně pedagoga, byla takřka zjevením přednáška Mgr.Petra Hanouska v rámci Klavírních sobot konzervatoře v Brně na téma „Improvizace jako hra“. Do té doby jsem nebyla schopna dopřát svým žákům ten svobodný pocit z tvorby. Z mnoha nápadů, které jsem převzala, se v mé třídě nejvíce ujaly tzv. improvizací kadence. Každou hodinu v rámci hry stupnic a akordů hrají mí žáci také drobnou kadenci k dané stupnici na jednoduchém harmonickém základě: T, VI.st., S,D a T. Má to několik kladů, nejenže si procvičí prsty, sluch i harmonické citění, ale až ovládají harmonické spoje, vybereme, jaký příběh se k dané stupnici podle její nálady hodí a kadenci ozvláštíme daným charakterem. Samozřejmě témata jsou určována věkem žáka, malé děti preferují pohádky, zvířátka a také strašidla (největší úspěch mělo téma „čarodějnice, která se bojí létat na koštěti“). Větší žáci vytvářejí z kadence jakési koncertní etudy nebo preludia i s názvy podle slavných skladatelů (Potopená katedrála, Rusalky, Bouře, Šumění lesa apod.), vždy se společně dohodneme, jaký druh techniky i nálady použijí, ale vlastní tvorba je zcela na nich. Ukážu jim pouze cestu, jakousi kostru, které se mohou držet a vše ostatní závisí na jejich fantazii a zručnosti. Na závěr školního roku míváme rozlučkový večírek, na kterém mají za úkol mě překvapit něčím, co jsem ještě neslyšela, většina stvoří pro tuto příležitost vlastní kadenci a před všemi ji předvede, navzájem soutěží o nejoriginálnější nápad.

Každým rokem pořádám ve své třídě (většinou ve spolupráci s pěveckým oddělením) tzv. „koncert za odměnu“, tedy takový, na kterém se žáci nemusí bát, ale mohou si ho užít. Bývá na dané téma, dramaturgicky postavený, v kostýmech a s hereckou akcí. Začínali jsme pohádkami E.Košťála (O sedmi kůzlátkách, Perníková chaloupka, O Popelce apod.), měli jsme Noc čarodějnic, Koncert pro kočku, večer scénicky provedené filmové hudby (Pán prstenů, Harry Potter, Pýcha a předsudek, Piráti z Karibiku). Mí žáci jsou tedy zvyklí, že si obléknou kostým a k hudebnímu provedení naučené skladby přidají i něco navíc.

V letošním roce jsem se pod dojmem „Pokusné hodinky Petra Hanouska“ (provedené na kurzech v Mikulově) rozhodla, že se pustíme do spojení obou neobvyklých činností: tedy tematického koncertování a tvorbě improvizací kadencí. Téma znělo „Obrázky z českých dějin a pověstí“. Tohoto experimentálního večera se zúčastnili všichni žáci mé třídy, od těch nejmenších. Začali jsme výběrem historických postav a jejich příběhů a už tady se projevila

bohatost dětské fantazie. Po vzájemné dohodě jsme začali vytvářet „číslo“. Přemýšleli jsme, jak by mohlo znít základní téma, jaká je nálada a jak chceme procítit celkové vyznění. Pro některá čísla se děti spojily a tak měly větší možnosti technické a více si užily i objevování a svoji tvořivost. Musím se přiznat, že jsem zasahovala do jejich tvorby především s důrazem na pozdější celkové vyznění večera, aby čísla nezněla stejně, aby byla zachována pestrost a dramaticčnost. Při přípravě programu jsme využili všech schopností mých žáků, tedy se objevily housle, flétna, saxofon, harfa, dále umělecký přednes i balet a rytmické nástroje pro dotvoření určitých nálad. Některé (především menší) děti jsem musela navést, jak tvořit, společně jsme psali bodový scénář čísla. S většími žáky jsem jen probrala celkové vyznění a také určený čas, protože program byl komponován jako divadlo a musel mít dramatický spád. Vše bylo spojeno prology a největším problémem nakonec bylo včasné střídání účinkujících na pódiu (což jsme vyřešili zvonečkem). Experiment byl dříve, než jej shlédli rodiče, předveden dětem několika základních i mateřských škol a setkal se s obrovským úspěchem (zejména, když jsem zdůraznila, že všechna hudba, kterou publikum slyší, byla stvořena interprety). Musím říct, že výsledek předčil má očekávání, na žádost dalších škol, které mají zájem o výchovné koncerty chystáme obnovenou premiéru na červen a byl to jeden z těch výjimečných večerů, kdy se interpreti baví stejně dobře jako publikum. Celkem jsme věnovali přípravě tohoto projektu 4 týdny a užili jsme si spoustu radosti i legrace.

Text bude doplněn praktickými ukázkami u klavíru i na DVD.